

ROMAN

dorian gray'ın portresi

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: FATMA ÇOLAK

D Ü N Y A E D E B İ Y A T I

oscar wilde

DORIAN GRAY'İN PORTRESİ
Oscar Wilde

TİMAŞ YAYINLARI | 3232
Dünya Edebiyatı Dizisi | 9

YAYIN YÖNETMENİ
İhsan Sönmez

EDİTÖR
Ayşe Tuba Ayman

KAPAK TASARIMI
Ravza Kızıltuğ

1. BASKI
Kasım 2013, İstanbul

2. BASKI
Mart 2016, İstanbul

TİMAŞ YAYINLARI
Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24
P.K. 50 Sirkeci / İstanbul

timas.com.tr
timas@timas.com.tr
facebook.com/timasyayingrubu
twitter.com/timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 12364

BASKI VE CILT
Neşe Matbaacılık A.Ş.
Akçaburgaz Mah.
Mehmet Kopuz Sk. No: 17
Kıraç-Esenyurt/İstanbul
Telefon: (0212) 886 83 30
Matbaa Sertifika No: 22861

YAYIN HAKLARI

© Bu kitabın Türkiye'deki tüm yayın hakları Timaş Yayınları'na aittir.
Tanıtım amacıyla yapılacak alıntılar dışında hiçbir şekilde
kopya edilemez, çoğaltılamaz, yayınlanamaz.

ÖNSÖZ

Sanatçı, güzel şeylerin mimarıdır. Sanatın gayesi, sanatçıyı gizlemek, sanatı günyüzüne çıkarmaktır. Eleştirmen ise, sanatı bir başka biçime dönüştüren yahut güzel şeylerin kendisinde bıraktığı izlenimi, yeni bir vasıta ile ifadeye kavuşturan kişidir.

Eleştirinin en düşük formu gibi, en yüksek biçimi de bir tür otobiyografidir. Güzel şeylerde çirkin anlamlar bulanlar, cazibeden uzak, yozlaşmış insanlardır. Bu, hatalı bir tutumdur.

Güzel şeylerde güzel anlamlar bulanlar ise, kültürle donanmış insanlardır. Bu kimseler için umut beslenebilir. Onlar, güzel şeylerin kendilerine yalnız güzel anlamlar ve çağrışımlar taşıdığı seçkin insanlardır.

Ahlaki yahut gayriahlaki kitap diye bir ayırım yapılamaz. Bir kitabın iyi ya da kötü yazıldığından bahsedilebilir ancak. Yegâne kriter budur.

19. yüzyılın realizmden hoşlanmayışı, yüzünü aynada gören Caliban'ın duyduğu öfkeye benzer. 19. yüzyılın romantizmden hoşlanmaması ise, aynada yüzünü göremeyen Caliban'ın öfkesine karşılık gelir. Beşeriyetin ahlaki yaşantısı, sanatçının ele aldığı konuyu şekillendirmekle beraber, sanatın ahlakiliği

bizatihi kusurlu araçların kusursuz kullanımı ile mümkündür. Hiçbir sanatçı bir şeyleri kanıtlama arzusu taşımaz, çünkü doğrular bile kanıtlanabilir. Sanatçı etik kaygılar gütmaz. Sanatçının bu tür kaygılar taşıması, bağışlanmaz ölçüde abartılı bir üslup olarak karşımıza çıkar.

Karamsarlığa ve kötülüğe temayül göstermemek, sanatçının özelliğidir. Sanatçı her şeyi ifade edebilir. Düşünceler ve dil, sanatın araçları; ahlaki yozluk ve erdem, sanatçının malzemeleleridir. Her çeşit sanat, biçimsel açıdan değerlendirildiğinde müziğe, duygular açısından değerlendirildiğinde ise tiyatro sanatına benzer. Sanat bir yüzey ve sembol meselesidir. O yüzeyin derinliğine inenler, bunu bütün tehlikeleri göze alarak yaparlar. O sembollerini okuyanlar, bunu bütün tehlikeleri göze alarak yaparlar. Sanatın aynasında yansıyan hayat değil, bizzat seyircidir. Bir sanat yapıtına ilişkin kanaatlerdeki farklılık, bu yapıtın yeni, çok katmanlı ve canlı olduğunu gösterir. Eleştirmenler ihtilafa düştüklerinde, sanatçı benliğiyile çatışmadan, iç âleminde vardığı uyumu muhafaza eder.

Yararlı işler ortaya koyan birini, o kişi eserine hayran olmadığı sürece bağışlayabilir. Faydasız işler vücuda getirmenin tek bahanesi, ona ölesiye hayranlık duyulmasıdır.

Sanat tamamen faydasızdır.

Oscar Wilde

BİRİNCİ BÖLÜM

Stüdyo, güllerden yayılan nefis bir kokuyla dolmuştu. İlık bir yaz rüzgârı, bahçedeki ağaçların arasında doluyor; leylakların ağır kokusu yahut pembe çiçekler açmış dikenli otlardan yükselen hoş bir esans, açık kapıdan içeri giriyordu.

İran işi örtüyle kaplı sedirin köşesinde, âdeti olduğu üzere uzanmış, birbiri ardına sigara içen Lord Henry Wotton, sarısal-kım ağaçlarının, taşıdıkları güzelliğe güç bela dayanıyorlarmış gibi görünen titrek dallarını basmış bal rengi çiçeklerin ve tatlı gün ışığının ancak farkına varabilmişti. Ara sıra geçen kuş sürülerinin, büyük pencereye gerili, uzun, ipek perdelere yansıyan fantastik gölgeleri, bir anda Japon sanatını andıran bir görüntü yaratıyor ve ona, zorunluluk gereği devinimsiz bir sanat aracılığıyla, akıcılık ve hareket hissi uyandıracak formlar arayan, Tokyo'nun solgun yüzlü, yeşim benizli ressamlarını hatırlatıyordu. Anıların, biçilmemiş uzun çayırar boyunca yahut şurada burada boy vermiş hanımellerinin tozlu çiçekleri etrafında biteviye dönerken çıkardıkları can sıkıcı vızıltı, durgunluğu daha da bunaltıcı hale getiriyordu. Londra'nın belli belirsiz uğultusu, uzaklardaki bir enstrümanın çaldığı tek perdeli, pes bir nağme gibiydi.

Odanın ortasındaki dimdik şövalenin üstünde, olağanüstü güzellikte genç bir erkeğin boydan portresi durmaktaydı. Portrenin önünde, biraz ileride, onu vücuda getiren sanatçı, birkaç yıl önce aniden ortadan kaybolması halk arasında epeyce sansasyona ve pek çok garip dedikodunun türemesine yol açmış Basil Hallward oturuyordu.

Ressam, yüzüne yerleşen hoşnut bir tebessümle, büyük bir ustalikle tuvale yansıttığı bu zarif ve yakışıklı vücuda bakıyor; portrenin önünden bir türlü ayrılamıyormuş gibi görünüyordu. Fakat aniden kımıldadı; sanki uyanıp onları yitireceği endişesiyle, kimi esrarlı hayalleri zihnine hapsetmeye çalışırcasına gözlerini yumdu, parmaklarını göz kapaklarının üzerine koydu.

Lord Henry, “Bu senin en iyi işin Basil; şimdiye dek yaptığın en iyi eser.” dedi ağır ağır. “Bunu gelecek yıl mutlaka Grosvenor’a göndermelisin. Akademi fazlasıyla büyük ve bayağı. Oraya ne zaman gitsem, o kadar çok insan oluyor ki resimleri göremiyorum; bu berbat bir durum. Ya da öyle fazla sayıda resimle dolu oluyor ki ortalık, bu kez insanları göremiyorum; bu daha da kötü. Grosvenor gerçekten tek seçenek.”

Ressam, Oxford’da iken arkadaşlarının kendisiyle dalga geçtiği o garip hareketi yapıp başını arkaya doğru atarak, “Onu herhangi bir yere göndermem gerektiğini sanmıyorum.” diye cevap verdi. “Hayır, onu hiçbir yere göndermeyeceğim.”

Lord Henry kaşlarını kaldırdı ve Ressam’ın ağır, afyonlu sigarasının düşsel helezonlar halinde kıvrılan, ince mavi dumanı arasından hayretle ona baktı. “Hiçbir yere göndermeyecek misin? Sevgili dostum, niçin? Sebep ne? Siz ressamlar ne garip

adamlarsınız! Şöhrete kavuşmak için her şeyi yapar, amacınıza ulaştığınızda ise onu başınızdan savmak ister gibi davranırsınız. Hakkında konuşulmasından daha kötü olan tek bir şey vardır dünyada: Hakkında hiçbir şey konuşulmaması. Bu senin aptallığın olur. Böylesi bir portre, seni İngiltere'deki bütün genç erkeklerden daha yüksek bir yere taşıyabilir ve bütün yaşlı erkekleri kıskançlıktan çatlatır, eğer hâlâ bir parça heyecan duyabiliyorlarsa.”

Ressam, “Biliyorum bana güleceksin,” diye yanıtladı onu, “fakat onu gerçekten sergilemeyeceğim. Bu portrede fazlasıyla ben varım.”

Lord Henry sedirin üstüne uzanıp gülmeye başladı.

“Evet, bunu yapacağını biliyordum. Yine de doğru olan bu.” dedi Ressam.

Lord Henry, “Resimde fazlasıyla sen varsın ha?! Basil, bu kadar mağrur olduğunu bilmiyordum doğrusu. Haşın ve keskin yüz hatların, siyaha çalan kahverengi saçlarınla sen ve sanki fildişi ile gül yapraklarından ibaretmiş gibi bakan bu genç Adonis arasında herhangi bir benzerlik göremiyorum ben. Bunun nedeni şu sevgili dostum Basil: O bir Narcissus, sen ise sadece zeki, entelektüel bir yüz ifadesine sahipsin, hepsi bu. Fakat güzellik, yani gerçek güzellik, zekice ifadelerin başladığı yerde son bulur. Zekâ bir aşırılık halidir ve yüzün kendine özgü uyumunu yok eder. Bir dakika dur ve düşün, bir insanın tamamen burundan yahut alından ibaret olduğunu... Ne kadar berbat bir durum... Mesleklerinde başarılı olan adamlara bak. Nasıl da iğrençler! Elbette kilisedekiler hariç. Onlar düşünmezler zaten. Piskopoz,

on sekiz yaşında bir delikanlıyken anlatması buyurulan ne varsa, seksen yaşına geldiğinde yine onları söylemeye devam eder ve dolayısıyla daima neşeli bakar. Senin resmini büyüleyici bulduğum halde ismini söylemediğin şu genç ve esrarengiz arkadaşın asla düşünmüyordur. Bundan son derece eminim. O, güzel ve aptal bir varlık olarak daima burada olmalı ki, kışın seyredecek çiçek bulamadığımızda, yazın da zekâmızı ürpertecek bir şey aradığımızda ona koşalım. Boşuna gururunu okşama Basil, ona zerre kadar benzemiyorsun.”

“Beni anlamıyorsun Harry.” diye cevap verdi Ressam. “Elbette ona benzemiyorum. Bunu gayet iyi biliyorum. Aslında ona benzeseydim üzülmem gerekirdi. Omuz mu silkiyorsun? Sana doğruyu söylüyorum. Fiziki özellikleri ya da zekâsıyla şöhret olmuş bütün insanların ölümcül bir yazgısı vardır ve yazgının bu çeşidi tarih boyunca kralların sendeleyeni adımlarını takip eder. Aslında insanın çevresindekilerden farklı olmaması en iyisi. Çirkinler ve aptallara güzel bu dünya. Çünkü rahatlıkla yerlerine kurulur, oyunu ağızları açık izlerler. Zafere dair hiçbir şey bilmiyorlarsa bile, mağlubiyetten de haberleri olmaz. Hepimizin yaşaması gerektiği gibi yaşarlar; kayıtsız, kaygısız ve huzur içinde. Ne insanların yıkımına sebep olurlar, ne de böyle bir yıkıma maruz kalırlar. Senin mevkiin ve servetin Harry, benim zekâm, daha başka sanatım, kıymetli olan her şey; Dorian Gray’ın enfes güzelliği... Biz, tanrıların bize verdiği bütün bu şeyler nedeniyle acı çekeceğiz, müthiş bir acı.”

Lord Henry, stüdyonun bir ucundan öbür ucuna yürüyüp Basil Hallward’a doğru ilerlerken, “Dorian Gray? Adı bu mu?” diye sordu.

“Evet, ismi bu. Sana söylemeye niyetim yoktu.”

“Neden?”

“Açıklayamam. Tutkuyla sevdiğim insanların isimlerini asla başkalarına söylemem. Çünkü isimlerini söylemek, onların bir parçasını yabancılara teslim etmeye benziyor. Zaman içinde sır saklamayı sever oldum. Modern hayatı gizemli yahut harikulade kılabilecek tek şey bu âdeta. Müşterek bir şey, eğer onu saklayan biri varsa büyüleyici hale gelir. Buradan ayrıldığımda, kimseye nereye gittiğimi söylemeyeceğim. Aksi takdirde, bütün huzurumu kaybedebilirim. Bu aptalca bir alışkanlık, ama ben şunu söylemeye cesaret ediyorum: Böyle yapmak, birinin hayatına büyük bir romantizm katmanın tek yolu gibi görünüyor bana. Sanıyorum bu konuda epey budalaca davrandığımı düşünüyorsun?”

“Katiyen!” diye cevapladı onu Lord Henry, “Katiyen sevgili Basil. Benim evli olduğumu unutuyor gibisin. Biliyorsun, evliliğin bir tılsımı da aldatmacalı bir hayatı her iki taraf için de gerekli kılmasıdır. Karımın nerede olduğunu asla bilmem, karımın da benim ne yaptığımdan haberi yoktur. Bir araya geldiğimiz zaman –bunu bazen yaparız, birlikte akşam yemeği için dışarı çıkar yahut Dük’e gideriz– en ciddi yüzlerimizi takınarak birbirimize gülünç hikâyeler anlatırız. Karım bu işte çok iyidir, çok iyi, gerçekten, benden daha iyi. Randevu tarihlerini asla şaşırmaz, bense daima şaşırıyorum. Fakat beni yakaladığında asla ağız dalaşına girmez. Bazen bunu yapmasını isterim, ama o yalnızca güler geçer.”

“Evliliğin hakkında konuşmandan nefret ediyorum Harry.” dedi Basil Hallward, bahçeye açılan kapıya doğru ağır ağır ilerlerken. “Senin gerçekten iyi bir koca olduğuna inanıyorum, fakat bizzat kendi erdemlerinden utanıyorsun. Sen olağanüstü bir adamsın. Asla bir ahlakçı gibi konuşmaz, katiyen yanlış bir şey yapmazsın. Senin bu alaycı, kötümser bakış açın sadece numara.”

Lord Henry gülerek, “Doğal olmak, bildiğim en sinir bozucu numaradır!” diye bağırdı gülerek ve iki genç adam birlikte bahçeye gidip büyük bir taflanın gölgesine yerleştirilmiş uzun bambu sandalyeye bıraktılar kendilerini. Gün ışığı parlak yaprakların üzerinden kayıyordu. Çimenlerde beyaz papatyalar ürkek ve titrekti.

Bir zaman sonra Lord Henry, saatini çıkardı. “Korkarım gitmeliyim Basil.” diye fısıldadı, “Fakat gitmeden evvel biraz önce sorduğum sorunun cevabını almakta ısrar ediyorum.”

“Hangi soru?” dedi Ressam gözlerini yere mıhlıyarak.

“Sen gayet iyi biliyorsun.”

“Bilmiyorum Harry.”

“Pekâlâ, sana sorumun ne olduğunu söyleyeceğim. Dorian Gray’in portresini neden sergilemeyeceğini bana açıklamamı istiyorum. Bunun gerçek nedenini öğrenmek istiyorum.”

“Sana gerçek nedenini söyledim.”

“Hayır, söylemedin. Sen yalnızca o portrede kendinden çok fazla iz bulunduğunu söyledin. İşte bu çok çocukça.”

“Harry,” dedi Basil Hallward dosdoğru arkadaşının yüzüne bakarak, “hissedilerek çizilen her portre aslında ressamın portresidir, poz veren kişinin değil. Model yalnızca bir vesile, tesadüfi bir araçtır. Ressamın rengârenk tuval üzerinde gözler önüne serdiği kişi, modelden ziyade kendisidir. Bu resmi sergilemekten kaçınmamın nedeni, onda kendi ruhumun sırrını açığa çıkarmış olmamdır.”

Lord Henry güldü, “Bu ne demek?”

“Sana anlatacağım...” dedi Hallward. Fakat yüzünde aniden sıkıntılı bir ifade belirdi.

Lord, arkadaşına kısa bir bakış atarak, “Benim de bütün umudum bu Basil.” diye devam etti.

“Ah, söylenecek çok az şey var Harry,” diye cevapladı Ressam, “ve korkarım onu çok az anlayacaksın. Hatta belki de anlatıklarına inanmayacaksın.”

Lord Henry gülümsedi ve eğilip otların arasından pembe bir papatya kopararak incelemeye başladı. “Söyleyeceklerini anlayacağıma eminim.” diye karşılık verdikten sonra, küçük, altın renkli yuvarlağa dikkatlice bakarak devam etti, “İnanmak mevzuuna gelince... İnanılmaz olmak kaydıyla her şeye inanabilirim.”

Ağaçlardaki çiçekler rüzgârla birlikte salındılar ve yıldız kümelerine benzeyen leylak salkımları durgun havanın içinde sallandılar. Duvarın üstünde bulunan bir çekirge incecik sesler çıkarmaya başladı. Bu esnada mavi bir iplikçiğe benzeyen

uzun, ince bir kız böceği, kahverengi tül kanatlarıyla uçtu. Lord Henry, Basil Hallward'ın kalp atışlarını hisseder gibi oldu ve duyacağı şeyleri iyice merak etti.

“Hikâye kısaca şöyle...” dedi Ressam bir zaman sonra. “İki ay önce, Lady Brandon'un evinde tertiplenen bir toplantıya gitmiştim. Biliyorsun, biz zavallı sanatçılar yaban olmadığımızı topluma hatırlatmak için zaman zaman ortalıkta görünmek zorundayız. Bir defasında söylediğin gibi, gece toplantılarına mahsus bir kıyafet giyip beyaz bir kravat taktığında herkes, hatta bir borsa simsarı bile medeni bir adam olduğu hükmüyle ilgi görebilir. Salona girdikten yaklaşık on dakika sonra iri yarı, aşırı süslü, zengin dullar ve can sıkıcı akademisyenlerle konuşmaktaydım ki aniden birinin bana baktığını fark ettim. Yarım bir dönüş yaptım ve işte o an Dorian Gray'i ilk kez gördüm. Bakışlarımız karşılaştığında, benzimin âdeta solduğunu hissettim. Dehşetli bir merak duygusu benliğimi kapladı. O an büyüleyici bir şahsiyetle karşı karşıya bulunduğumu anladım ve hissettim ki, onun beni etkilemesine izin verirsem bütün benliğimi, bütün sanatsal gücümü, hatta bütün ruhumu kaplayabilirdi. Bu kadar dışarıdan bir etkinin hayatımı avuçlarına almasını istemezdim. Özgürlüğüme nasıl düşkün olduğumu bilirsin Harry. Hayatım boyunca kendimin efendisi oldum, en azından Dorian Gray ile karşılaşana dek böyleydi. Orada –bunu nasıl açıklayacağımı bilmiyorum– içimden bir ses, bana hayatımı etkileyecek bir felaketin kıyısında olduğumu söylüyordu. Kaderin benim için şiddetli oyunlar ve üzüntüler hazırladığını çok güçlü bir biçimde hissediyordum. Bunun üzerine korktum ve ona bakmaktan vazgeçtim. Bana bunu yaptıran vicdanım

değil, bir çeşit korkaklıktı. Kaçmaya çalıştığım için kendime olan saygımı yitirmiştim.”

“Vicdan ve korkaklık aslında aynı şeylerdir Basil. Vicdan ticari bir isimdir sadece. Hepsi bu.”

“Buna inanmıyorum Harry ve senin bunların herhangi birini yaptığına da inanmıyorum. Ne var ki, beni böyle davranmaya sevk eden her ne ise –normalde gururlu biri olduğum için, gurur olabilir– kapıya doğru hamle yaptım. Tam orada, tabii ki Lady Brandon’a rastladım. ‘Bu kadar erken ayrılmayı düşünmüyorsunuz herhalde, değil mi Bay Hallward?’ diye çığlık attı. Lady Brandon’un ne kadar tiz bir sesi olduğunu bilirsin.”

“Evet, güzelliği hariç; her yönüyle tavus kuşuna benzer.” dedi Lord Henry, uzun gergin parmaklarıyla papatyayı yolup küçük parçalara ayırırken.

“Elinden kurtulamadım. Beni kraliyet ailesinin yanına; göğüslerinde yıldızlar ve şövalye nişanları bulunan adamların, kocaman taçlar takmış, gaga burunlu, yaşlı kadınların arasına götürdü. Benimle, çok yakın bir arkadaşımışım gibi konuşuyordu. Oysa onunla daha önce yalnızca bir kez karşılaşmıştık, fakat Lady Brandon o karşılaşmayı aklından hiç çıkarmamış gibi yakın bir alâka gösteriyordu bana. Bu ilgiyi, 19. yüzyılın bir numaralı gündem oluşturma aracı sayılan küçük gazetelerde hakkımda gevezelik yapılmasıyla bazı resimlerimin büyük bir şöhret kazanmasına mal ettim. Kendimi aniden, biraz evvel kişiliği beni müthiş heyecanlandıran genç adamla yüz yüze buldum. Birbirimize oldukça yakındık, neredeyse degecek kadar. Yeniden göz göze geldik. Bir anlık gözü karalıklı Lady Brandon’dan bizi

tanıştırmasını istedim. Belki de gözü karalık değildi, bilmiyorum... Kaçınılmazdı aslında. Herhangi bir takdim olmaksızın da birbirimizle konuşabilirdik, buna eminim. Dorian da daha sonra öyle söylemişti: O da, kaderin bizi birbirimizi tanımaya yönelttiğini hissetmişti.”

“Lady Brandon bu muhteşem genç adamı nasıl tanıttı?” diye sordu arkadaşları. “Lady Brandon’ın, konuklarını kısaca tanıtmaktan hoşlandığını biliyorum. Bir seferinde, şeref rütbeleri ve şövalyelik nişanları bulunan, kırmızı suratlı bir grup ihtiyar herifi bana tanıtmalarını hatırlıyorum. Yılan ısılığı gibi sesiyle kulağıma eğilip anlattığı en şaşırtıcı ayrıntıları, odada bulunan herkes duymuştu büyük ihtimalle. Hemen oradan kaçmışım. Ben insanları kendim keşfetmekten hoşlanıyorum. Lady Brandon ise konuklarına mallarını takdim eden bir mezatçı gibi davranıyor. Onları ya üstünkörü tanıtıyor ya da karşısındaki insanın gerçekten bilmek isteyeceği temel özelliklerinden bahsetmeyerek, lüzumsuz ne varsa anlatıyor.”

“Zavallı Lady Brandon! Ona pek acımasızca davranıyorsun Harry!” dedi Hallward neşesizce.

“Benim sevgili dostum, kadın aslında bir salon sahibi olmaya çabaladığı halde, ancak bir restoran açabilmeyi başardı. Ona nasıl hayran olabilirim? Söyle bana, Lady Brandon Bay Dorian Gray için ne söyledi?”

“Ah, evet... ‘Büyüleyici bir delikanlı. Sevgili yoksul annesiyle benim yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmez. Ne yaptığını tamamen unuttum. Korkarım herhangi bir işle meşgul değil. Ah evet,

piyano alıyor, yoksa keman mıydı Bay Gray?’ gibi şeyler söyledi. Gülmemek elimizde değildi ve hemen arkadaş olduk.”

“Kahkaha, arkadaşlık kurmak için hiç de kötü bir başlangıç olmadığı gibi, bir arkadaşlığı bitirmek için iyi bir son değildir.” dedi genç Lord, başka bir papatyayı koparıırken.

Hallward başını salladı; “Ya arkadaşlığın ne olduğunu bilmiyorsun Harry,” diye fısıldadı, “ya da düşmanlığı; hiç fark etmez. Herkesten hoşlandığını söylüyorsun. Oysa bu sadece sözde kalıyor, herkese karşı kayıtsızsin aslında.”

Lord Henry, şapkasını geriye atıp, yazın turkuvaz renkli gökyüzünde birbirine dolanmış beyaz ve parlak ipek yumaklara benzeyen küçük bulutlara bakarak, “Nasıl bu kadar adaletsiz olabilirsin!” diye bağırdı. “Evet, korkunç bir adalet duygum var. İnsanlar arasında ayırım yapıyorum elbette. Arkadaşlarımı iyi hallerine, tanıdıklarımı düzgün karakterlerine ve düşmanlarımı da zekâlarına bakarak seçiyorum. Düşmanlarını seçerken ne kadar dikkatli olsan az. Aptal tek bir arkadaşım, tanıdığım yahut düşmanım yok. Hepsi de zeki insanlar ve dolayısıyla benim kıymetimi biliyorlar. Bu, sence kibir mi? Sanırım bu kibirden daha fazla bir şey.”

“Bunu düşüneceğim Harry. Fakat yaptığın sınıflandırmaya göre, ben sadece bir tanıdığın oluyorum.”

“Benim sevgili eski dostum Basil, sen bir tanıdıktan çok ötesin benim için.”

“Fakat bir arkadaştan daha az. Bir tür kardeş diyebilir miyiz?”

“Ah, kardeşler! Kardeşlerim umurumda değil. En büyük erkek kardeşim hiç ölmeyecek gibi, küçük kardeşleriminse ölmekten başka işleri yok.”

“Harry!” diye bağırdı Hallward, kaşlarını çatarak.

“Sevgili dostum, bunları söylerken ciddi değildim, fakat yakınlarımdan tiksинmemek elimde değil. Sanıyorum şöyle bir gerçek var: Hiçbiri bizle aynı hataları yapan insanlara tahammül edemeyiz. İngiliz demokrasisinin, üst sınıfların ahlaki yozlaşmışlığı denen tavırları karşısındaki yaklaşımına sempati duyuyorum. İşçi sınıfı, sarhoşluğun, budalalığın ve yozlaşmanın kendi âlâmet-i farikaları olduğunu düşünür ve eğer bizlerden biri o tarz bir aptallık yaparsa, o kişiyi kendi haklarına tecavüz etmiş sayar. Zavallı Southwark, boşanma davası için mahkeme salonuna girdiğinde, aşağı tabakadan insanların öfkeleri ne kadar dehşetliydi. Oysa proletaryanın yüzde onluk bir kesiminin bile doğru dürüst yaşadığını sanmıyorum.”

“Söylediklerinin tek bir kelimesine bile katılmıyorum; dahası Harry, sen de bunlara inanmıyorsun, buna eminim.”

Lord Henry, sivri kahverengi sakalını sıvazlayıp püsküllü abanoz bir çubukla, rügan çizmelerinin ucuna hafifçe vurdu. “Nasıl da tam bir İngilizsin Basil! Bu gözlemi ikinci kez dile getiriyorsun. Eğer biri gerçek bir İngiliz’in karşısında bir fikir ileri sürerse –bunu yapmak daima gözü karalık gerektirir– öne sürdüğü fikrin doğru mu yanlış mı olduğunu düşünmez. Kaale aldığı ve önemseydiği tek şey, muhatabının o fikre inanıp inanmadığıdır. O halde, bir fikrin değerinin, o fikri açıklayan adamın içtenliğiyle alakası yoktur. Fikir sahibinin niyeti, arzuları yahut

önyargıları işin içine karışmadığında, hatta fikir sahibi ne kadar samimiysiz olursa öne sürdüğü fikir o kadar saf ve değerli olur. Bununla birlikte, seninle politik, sosyolojik yahut metafizik konularda tartışmaya niyetim yok. İnsanları prensiplerden daha çok seviyorum çünkü ve prensiplerin ehemmiyetsizliğine inanan insanlardan hoşlanıyorum. Neyse, bana Bay Dorian Gray'den bahset. Onu ne kadar sıklıkla görüyorsun?”

“Her gün. Tek bir gün onu görmesem mutlu olamıyorum. Ona ihtiyacım var, o bana gerekli.”

“Ne kadar sıradışı bir şey! Oysa senin sanatından başka bir şeyle ilgilenmediğini düşünürdüm.”

“O, benim sanatımın ta kendisi.” dedi Ressam ciddiyetle. “Bazen düşünüyorum da Harry, dünya tarihinde önem taşıyan yalnız iki dönem var: İlki, sanat için yeni aracın, ikincisi ise yine sanat için yeni bir kişiliğin ortaya çıkmasıdır. Yağlı boyanın keşfi Venedikliler için, Antinous’un yüzü geç dönem Yunan heykeli için ne demekse; Dorian Gray’in yüzü de bir zaman sonra tıpkı bu saydıklarım kıymetinde olacak benim için. O, portresini boyadığım, karakalemimi çizdiğim ve resmettiğim biri değil yalnızca. Elbette bütün bunları onun modelliğinde ben yaptım. Fakat o bir modelden ya da bana poz veren herhangi birinden daha farklı benim gözümde. Sana, onun için yaptığım hiçbir sanatsal çalışmanın bana hiçbir zaman yeterli gelmediğini yahut sanatın onun güzelliğini asla bütünüyle açığa çıkaramayacağını söylemeyeceğim. Sanat yoluyla ifade edilemeyen hiçbir şey yoktur. Ve ben, Dorian Gray ile karşılaşmamdan bu yana yaptığım bütün sanatsal çalışmaların, şimdiye dek

yaptıklarımın en iyileri olduğunun farkındayım. Fakat hayret verici bir biçimde –bilmem anlayabilecek misin beni– kişiliği sanatta tamamen yeni bir üslup bahsetti bana, tamamen yeni bir tarz. Artık etrafımdaki her şeyi daha farklı görüyör, daha farklı değerlendiriyorum. Hayatı şimdiye dek benden gizlenmiş yeni bir tarzda, yeniden yaratabilirim. ‘Düşünce günlerinde bir biçim rüyası’ – kim söylüyordu bunu? Şimdi unuttum, fakat bu söz Dorian Gray’ın bendeki tesirini özetliyor. Ah, bu delikanlının sadece görünür varlığı –yaşı gerçekte yirmiden biraz fazla olmasına rağmen, bana bir delikanlıdan çok daha fazla bir şey olarak görünüyor– sadece görünebilir varlığı!.. Bunun ne anlama geldiğini bilmem anlayabilir misin? O, farkında olmaksızın içinde romantizmin bütün tutkularını ve Yunan ruhunun mükemmelliğini barındıran, yepyeni ve bambaşka bir okulun sınırlarını benim için yeniden tayin ediyor. Ruhun ve bedenin uyumu onda nasıl da belirgin! Biz kendi çılgınlığımızla ikiye bölündük ve bayağı bir realizm, bomboş bir ideal icat ettik. Harry! Keşke Dorian Gray’ın benim için ne anlama geldiğini biliyor olsaydın! Agnew’in büyük bir meblağ karşılığı almayı teklif ettiği manzara resmimi ona satmaya kıyamayışımı hatırlıyor musun? O, şimdiye dek yaptığım en iyi resimdi. Peki neden, biliyor musun? Çünkü o resmi yaparken, Dorian Gray yanıma oturmuştu ve varlığı akıl erdiremediğim bir etki yaratmıştı üzerimde. Bu sayede, hayatımda ilk kez, önümdeki o sade ormanlıkta, o güne dek durmaksızın aradığım ve bulamadığım mucizeyi görmüştüm.”

“Basil, bu olağanüstü! Dorian Gray’le mutlaka tanışmalıyım.”

Hallward sandalyeden kalkarak bahçenin aşağısına doğru yürümeye başladı. Biraz sonra geri döndü ve “Harry,” dedi, “Dorian

Gray, sadece benim için sanatsal bir güdü. Belki sen onda hiçbir şey görmeyeceksin, fakat ben onda her şeyi buluyorum. Ona ait hiçbir imgenin olmadığı zamanlar, eserlerimde büyük yere sahip olduğu zamanlardır. Söylediğim gibi, bana yeni bir sanat tarzı, yeni bir tavır getirdi. Onu ben, keskin sınırların kavisleri, parlak renklerin inceliği içinde keşfediyorum. Hepsi bu.”

“Peki, neden portresini sergilemeyeceksin?” diye sordu Lord Henry.

“Çünkü gayriihtiyari, sanatsal putperestliğin sonucunda ona karşı geliştirdiğim bu garip hayranlığımı ifşa eden kimi ayrıntılar yerleştirdim resme. Tabii bunu onunla konuşmadım hiç. Bu konuda hiçbir şey bilmiyor ve kesinlikle bilmeyecek. Fakat insanlar bu durumu tahmin edebilirler; bu yüzden onların sığ, meraklı gözleri önünde ruhumu açığa vurmayaçağım. Kalbim asla onların mikroskobu altına girmeyecek. Bu portrede bana dair çok fazla şey var Harry, çok fazla!”

“Şairler senin kadar vicdanlı değiller. Tutkularını nasıl malzeme olarak kullanabileceklerini gayet iyi biliyorlar. Şimdilerde, kırık bir kalp piyasada birçok baskı yapıyor.”

“Bu yüzden onlardan nefret ediyorum!” diye bağırdı Hallward. “Bir artist güzel şeyler yaratmalı, fakat eserlerine kendi özel hayatıyla ilgili hiçbir şey koymamalıdır. Öyle bir zamandayız ki, insanlar sanatı bir tür otobiyografi olarak algılıyorlar. Âdeta güzelliğin soyut algısını yitirdik. Bir gün soyut güzelliğin ne olduğunu dünyaya göstereceğim ve yine bu sebepten, dünya hiçbir zaman benim Dorian Gray’i konu alan portremi görmeyecek.”

“Basil, yanlış düşünüyorsun, ama bu konuda seninle tartışmayacağım. Tartışan her kim olursa olsun, bu bir kayıptır. Söyle bana, Dorian Gray sana çok mu düşkün?”

Ressam birkaç dakika düşündü. Nihayet suskunluğunun ardından, “Benden hoşlanıyor,” dedi ve devam etti, “bunu biliyorum. Elbette, onun gururunu fazlasıyla okşuyorum. Sonradan pişmanlık duyacağımı bilsem de ona methiyeler düzmekten garip bir haz alıyorum. Kesin olan şu, Dorian Gray bana çekici geliyor, birlikte atölyede oturup yüzlerce şeyden bahsediyoruz. Bununla beraber, bazen korkunç derecede bencil oluyor ve bana acı vermekten müthiş bir keyif alıyormuş gibi görünüyor. Ve ben Harry, ruhumu bağışladığım kişinin ona, sanki ceketine iliştirilmiş bir çiçek, kıyafetini daha çekici kılan bir aksesuar yahut bir yaz günü süsüymüş gibi muamele ettiğini hissediyorum.”

“Yaz günleri uzun sürer...” diye mırıldandı Lord Henry. “Belki de sen daha çabuk usanacaksın ondan. Bunu düşünmek üzüntü verici; fakat deha, güzellikten daha uzun yaşar şüphesiz. Bu da şu gerçeği açığa kavuşturur ki, hepimiz bütün bu acıları bizi daha fazla olgunlaştırırsınlar diye çekiyoruz. Var olmak için gösterdiğimiz çılgın uğraşlarla, sonsuz olan bir şeye sahip olmak istiyoruz. Bu yüzden de zihnimizi bir sürü süprüntü ve gerçekle dolduruyor, bulunduğumuz yeri kaybetmemek için saçma umutlar besliyoruz. Baştan ayağa bilgili bir adam: İşte çağdaş bir ideal. Oysa tepeden tırnağa bilgili bir adamın zihni ürkütücüdür. Tıpkı bir antika dükkânına benzer; orada ne varsa –ister çer çöp, ister hilkat garibesi olsun– mutlaka gerçek değerinden yüksek fiyattadır. Ben evvela senin usanacağını düşünüyorum. Bir gün arkadaşına bakacaksın ve onun senin

çizdiğin adamdan çok daha az olduğunu göreceksin. Onda bulduğun renkler veya öteki şeyler artık hoşuna gitmeyecek. Kalbinden ona acı sitemler edecek ve sana çok kötü davranmış olduğunu düşüneceksin. Sana her seslenişinde, ona karşı soğuk ve kayıtsız davranacaksın. Bu acınası durum seni giderek değiştirecek. Bana anlattığın şey fevkalade romantik bir hikâye, hatta birileri onu sanata dair bir romantik bir serüven olarak da nitelendirebilir. Fakat her türden romantik serüvenin en kötü tarafı, bu serüvenin insanı romantizmden tamamen uzaklaştırıp, kaskatı hale getirmesidir.”

“Harry, böyle konuşma. Yaşadığım sürece, Dorian Gray’ın şahsiyeti bana hükmedecek. Neler hissettiğimi anlayamazsın, çok sık değişiyorsun çünkü.”

“Ah sevgili Basil, neler hissettiğini anlayabilmemin nedeni de bu işte. Sadık kişiler aşkın yalnızca eğlencelik tarafını bilirler, aşkın trajedisini bilenler ise sadakatsizlerdir.” Lord Henry böyle söyledikten sonra, zarif gümüş bir kutudan ateş alarak, sanki bir cümlede hayatı özetlemişçesine memnun bir edayla sigarasını içmeye başladı. Sarmaşıkların yeşil ve parlak yaprakları arasında serçelerin cıvıldaşları iştiliyordu. Bulutların mavi gölgeleri, tıpkı kırlangıçlar gibi, çayırlar boyunca kendilerini takip etmişti. Bu bahçe nasıl da güzel görünüyordu! İnsanların duyguları nasıl da tatlıydı! Şimdi bu duygular, Lord Henry’ye, insanların fikirlerinden daha eğlenceli görünüyordu. Bir insanın ruhu, bir arkadaşın tutkusu – bütün bunlar yaşamın en büyüleyici parçalarıydı. Basil Hallward’ın yanında bu kadar uzun kaldığı için kaçırdığı sıkıcı öğle yemeğini gizli bir neşe ile tahayyül etti. Teyzesine gitmiş olsa, orada Lord Goodbye

ile karşılaşacağı kesindi; sohbet boyunca mutlaka yoksulların doyurulması ve pansiyonların ihtiyaçları üzerine konuşulacaktı. Her sosyal sınıf kendi yaşamlarında pratik etmeye lüzum duymadıkları bu erdemlerin önemi hakkında vaaz verecekti. Zenginler tasarrufun öneminden söz açacaklar, aylaklar insan emeğinin onuru üzerine süslü laflar edeceklerdi. Bütün bu konuşmalardan uzakta olmak ne kadar hoştu! Teyzesi hakkında düşünürken, birden aklına bir şey düştü. Hallward'a dönerek, "Sevgili dostum, şimdi hatırladım!" dedi.

"Neyi hatırladın Harry?"

"Dorian Gray'in ismini nerede duyduğumu."

"Nerede duymuştun?" diye sordu Hallward hafifçe kaşlarını çatarak.

"Böyle kızgın bakma Basil. Teyzemde, Lady Agatha'da duydum. Bana, Dorian Gray isminde, East End'de kendisine yardım edecek olan muhteşem bir genç adam keşfettiğini söylemişti. Bütün bilgim bundan ibaret, çünkü teyzem bana onun ne kadar yakışıklı olduğundan hiç bahsetmemişti. Kadınlar görünüşe hayranlık duymazlar, en azından iyi kadınlar. Teyzem onun çok ağırbaşlı ve güzel yaratılışlı biri olduğunu söylemişti. Onu, önce gözlüklü, uzun ve cansız saçlara sahip, korkunç derecede çilli, kocaman adımlarıyla ağır ağır yürüyen bir yaratık olarak hayal etmiştim. Keşke senin arkadaşın olduğunu bilseydim."

"Bunu o zaman bilmediğin için çok mutlu oldum Harry."

"Niçin?"

“Onunla tanışmanı istemem.”

“Onunla tanışmamı istemiyorsun, öyle mi?”

“Hayır.”

Bahçeye gelen uşak, “Bay Dorian Gray stüdyoda efendim.” dedi.

Lord Henry gülererek, “İşte şimdi beni onunla tanıştırmak zorundasın!” diye bağırdı.

Ressam, güneşten gözlerini kırpıştırarak ayakta bekleyen uşağa döndü. “Bay Gray’e beklemesini söyle Parker, birkaç dakika içinde orada olacağım.” Uşak başını eğdi ve çıkıp gitti.

Hallward, Lord Henry’ye baktı, “Dorian Gray benim en yakın arkadaşım.” dedi. “Temiz ve güzel bir tabiatı var. Teyzen söylediklerinde haklıydı. Onu şımartma. Onu etkilemeye çalışma. Senin tesirin kötü olabilir. Dünya küçük bir yer ve içinde pek çok olağanüstü insan yaşıyor. Sahip olduğu büyüleyici ne varsa sanatıma katan tek insanı benden çekip alma. Bir sanatçı olarak bütün hayatım ona bağlı. Unutma Harry, sana güveniyorum.” Ressam yavaşça konuşuyordu ve sözleri, bütün çabasına rağmen, yine de canını yakıyormuş gibiydi.

Lord Henry gülümseyerek, “Ne kadar saçma konuşuyorsun!” dedi ve Hallward’ın koluna girerek onu eve doğru sürükledi âdeta.